

॥ Ōm Śrī Paramātmānē Namaḥ ॥

॥ Atha Ekādaśō'dhyāyaḥ ॥

Viśvarūpa-Sandarśana-Yōgaḥ

arjuna uvāca -

madanugrahāya paramaṁ
guhyamadhyātmasañjñitam ।
yattvayōktaṁ vacastēna
mōhō'yaṁ vigatō mama ॥1॥

bhavāpyayau hi bhūtānām
śrutau vistaraśō mayā ।
tvattaḥ kamalapatrākṣa
māhātmyamapi cāvyayam ॥2॥

ēvamētadyathā'ttha tvam
ātmānaṁ paramēśvara ।
draṣṭumicchāmi tē rūpam
aiśvaraṁ puruṣōttama ॥3॥

manyasē yadi tacchakyaṁ
mayā draṣṭumiti prabhō ।
yōgēśvara tatō mē tvaṁ
darśayātmānamavyayam ॥4॥

śrī bhagavānuvāca -

paśya mē pārtha rūpāṇi
śataśō'tha sahasraśaḥ ।
nānāvidhāni divyāni
nānāvarṇākṛtīni ca ॥5॥

paśyādityānvasūnrudrān
aśvinau marutastathā |
bahūnyadr̥ṣṭapūrvāṇi
paśyāścaryāṇi bhārata ||6||

ihaikasthaṁ jagatkṛtsnam
paśyādya sacarācaram |
mama dēhē guḍākēśa
yaccānyat draṣṭumicchasi ||7||

na tu mām śakyasē draṣṭum
anēnaiva svacakṣuṣā |
divyaṁ dadāmi tē cakṣuḥ
paśya mē yōgamaiśvaram ||8||

sañjaya uvāca -

ēvamuktvā tatō rājan
mahāyōgēśvarō hariḥ |
darśayāmāsa pāṛthāya
paramaṁ rūpamaiśvaram ||9||

anēkavaktranayanam
anēkādbhutadarśanam |
anēkadivyaḥbharanam
divyānēkōdyatāyudham ||10||

divyamālyāambaradharam
divyagandhānulēpanam |
sarvāścaryamayaṁ dēvam
anantaṁ viśvatōmukham ||11||

divi sūryasahasrasya
 bhavēdyugapadutthitā |
 yadi bhāḥ sadṛśī sā syāt
 bhāsaṣṭasya mahātmanaḥ ||12||

tatraikasthaṁ jagatkṛtsnaṁ
 pravibhaktamanēkadhā |
 apaśyaddēvadēvasya
 śarīrē pāṇḍavastadā ||13||

tataḥ sa vismayāviṣṭaḥ
 hr̥ṣṭarōmā dhanañjayaḥ |
 praṇamya śirasā dēvaṁ
 kṛtāñjalirabhāṣata ||14||

arjuna uvāca -

paśyāmi dēvāmstava dēva dēhē
 sarvāmstathā bhūtaviśēṣasaṅghān |
 brahmāṇamīśaṁ kamalāsanastham
 ṛṣimśca sarvānuragāmśca divyān ||15||

anēkabāhūdaravaktranētraṁ
 paśyāmi tvā sarvatō'nantarūpam |
 nāntaṁ na madhyaṁ na punastavādim
 paśyāmi viśvēśvara viśvarūpa ||16||

kiriṭinaṁ gadinaṁ cakriṇaṁ ca
 tējōrāśim sarvatō dīptimantam |
 paśyāmi tvām durnirikṣyaṁ samantāt
 dīptānalārkaḍyutimapramēyam ||17||

tvamakṣaram paramaṁ vēditavyam
tvamasya viśvasya param nidhānam ।
tvamavyayaḥ śāśvatadharmagoptā
sanātanastvam puruṣo matō mē ||18||

anādimadhyāntamanantavīryam
anantabāhum śāsisūryanētram ।
paśyāmi tvāṁ dīptahutāśavaktram
svatējasā viśvamidaṁ tapantam ||19||

dyāvāpṛthivyōridamantaram hi
vyāptam tvayaikēna diśaśca sarvāḥ ।
dṛṣṭvādbhutam rūpamidaṁ tavōgram
lōkatrayam pravyathitam mahātman ||20||

amī hi tvā surasaṅghā viśanti
kēcidbhītāḥ prāñjalayō grṇanti ।
svastīyuktvā maharṣisiddhasaṅghāḥ
stuvanti tvāṁ stutibhiḥ puṣkalābhiḥ ||21||

rudrādityā vasavō yē ca sādhyāḥ
viśvē'svinau marutaścōṣmapāśca ।
gandharvayakṣāsurasiddhasaṅghāḥ
vīkṣantē tvāṁ vismitāścaiva sarvē ||22||

rūpaṁ mahattē bahuvaktranētram
mahābāhō bahubāhūrupādam ।
bahūdaram bahudamṣṭrākārālam
dṛṣṭvā lōkāḥ pravyathitāstathā'ham ||23||

nabhaḥ sprśaṁ dīptamanēkavarṇaṁ
 vyāttānaṁ dīptaviśālanētram |
 dṛṣṭvā hi tvāṁ pravyathitāntarātmā
 dhṛtiṁ na vindāmi śamaṁ ca viṣṇō ||24||

daṁṣṭrākarālāni ca tē mukhāni
 dṛṣṭvaiva kālānalasannibhāni |
 diśō na jānē na labhē ca śarma
 prasīda dēvēśa jagannivāsa ||25||

amī ca tvāṁ dhṛtarāṣṭrasya putrāḥ
 sarvē sahaivāvanipālasaṅghaiḥ |
 bhīṣmō drōṇaḥ sūtaputrastathā'sau
 sahāsmadīyairapi yōdhamukhyaiḥ ||26||

vaktrāṇi tē tvaramāṇā viśanti
 daṁṣṭrākarālāni bhayānakāni |
 kēcidvilagnā daśanāntarēṣu
 sandṛśyantē cūrṇitairuttamāṅgaiḥ ||27||

yathā nadīnām bahavō'mbuvēgāḥ
 samudramēvābhimukhā dravanti |
 tathā tavāmī naralōkavīrāḥ
 viśanti vaktrāṇyabhivijvalanti ||28||

yathā pradīptaṁ jvalanaṁ pataṅgāḥ
 viśanti nāśāya samṛddhavēgāḥ |
 tathaiva nāśāya viśanti lōkāḥ
 tavāpi vaktrāṇi samṛddhavēgāḥ ||29||

lēlihyasē grasamānaḥ samantāt
lōkānsamagrānvadanairjvaladbhiḥ |
tējōbhirāpūrya jagatsamagram
bhāsastavōgrāḥ pratapanti viṣṇō ||30||

ākhyāhi mē kō bhavānugrarūpaḥ
namō'stu tē dēvavara prasīda |
vijñātumicchāmi bhavantamādyam
na hi prajānāmi tava pravṛttim ||31||

śrī bhagavānuvāca -

kālō'smi lōkakṣayakṛtpravṛddhaḥ
lōkānsamāhartumiha pravṛttaḥ |
ṛtē'pi tvā na bhaviṣyanti sarvē
yē'vasthitāḥ pratyānīkēṣu yōdhāḥ ||32||

tasmāttvamuttiṣṭha yaśō labhasva
jītvā śatrūn bhuñkṣva rājyaṁ samṛddham |
mayaivaitē nihatāḥ pūrvamēva
nimittamātraṁ bhava savyasācin ||33||

drōṇaṁ ca bhīṣmaṁ ca jayadrathaṁ ca
karṇaṁ tathā'nyānapī yōdhavīrān |
mayā hatāṁstvaṁ jahi mā vyathiṣṭhāḥ
yudhyasva jētāsi raṇē sapatnān ||34||

sañjaya uvāca -

ētacchrutvā vacanaṁ kēśavasya
kṛtāñjalirvēpamānaḥ kirīṭi |

namaskṛtvā bhūya ēvāha kṛṣṇam
sagadgadaṁ bhītabhītaḥ praṇamya ||35||

arjuna uvāca -

sthānē hṛṣīkēśa tava prakīrtyā
jagatprahr̥ṣyatyanurajyatē ca |
rakṣāṁsi bhītāni diśō dravanti
sarvē namasyanti ca siddhasaṅghāḥ ||36||

kasmācca tē na namēranmahātman
garīyasē brahmaṇō'pyādikartre |
ananta dēvēśa jagannivāsa
tvamakṣaram sadasattatparam yat ||37||

tvamādidēvaḥ puruṣaḥ purāṇaḥ
tvamasya viśvasya param nidhānam |
vēttā'si vēdyaṁ ca param ca dhāma
tvayā tataṁ viśvamanantarūpa ||38||

vāyuryamō'gnirvaruṇaḥ śaśāṅkaḥ
prajāpatistvaṁ prapitāmahaśca |
namō namastē'stu sahasrakṛtvaḥ
punaśca bhūyō'pi namō namastē ||39||

namaḥ purastādatha pṛṣṭhatastē
namō'stu tē sarvata ēva sarva |
anantavīryāmitavikramastvaṁ
sarvaṁ samāpnōṣi tatō'si sarvaḥ ||40||

sakhēti matvā prasabham yaduktaṁ
hē kṛṣṇa hē yādava hē sakhēti |
ajānatā mahimānaṁ tavēdaṁ
mayā pramādātpraṇayēna vā'pi ||41||

yaccāpahāsārthamasatkṛtō'si
vihāraśayyāsanabhōjanēṣu |
ēkō'thavāpyacyuta tatsamakṣaṁ
tatkṣāmayē tvāmahamapramēyam ||42||

pitā'si lōkasya carācarasya
tvamasya pūjyaśca gururgarīyān |
na tvatsamō'styabhyadhikaḥ kutō'nyaḥ
lōkatrayē'pyapratimaprabhāva ||43||

tasmātpraṇamya praṇidhāya kāyaṁ
prasādayē tvāmahamīśamīḍyam |
pitēva putrasya sakhēva sakhyuḥ
priyaḥ priyāyārhasi dēva sōḍhum ||44||

adr̥ṣṭapūrvam hr̥ṣitō'smi dr̥ṣṭvā
bhayēna ca pravyathitaṁ manō mē |
tadēva mē darśaya dēva rūpaṁ
prasīda dēvēśa jagannivāsa ||45||

kirīṭinaṁ gadinam cakrahastam
icchāmi tvāṁ draṣṭumahaṁ tathaiva |
tēnaiva rūpēṇa caturbhujēna
sahasrabāhō bhava viśvamūrtē ||46||

śrī bhagavānuvāca -

mayā prasannēna tavārjunēdaṁ
 rūpaṁ paraṁ darśitamātmayōgāt |
 tējōmayam viśvamanantamādyam
 yanmē tvadanyēna na dr̥ṣṭapūrvam ||47||

na vēdayajñādhyayanairna dānaiḥ
 na ca kriyābhirna tapōbhirugraiḥ |
 ēvamrūpaḥ śakya ahaṁ nṛlōkē
 draṣṭuṁ tvadanyēna kurupravīra ||48||

mā tē vyathā mā ca vimūḍhabhāvaḥ
 dr̥ṣṭvā rūpaṁ ghōramīdṛṇmamēdam |
 vyapētabhīḥ prītamanāḥ punastvaṁ
 tadēva mē rūpamidaṁ prapaśya ||49||

sañjaya uvāca -

ityarjunaṁ vāsudēvastathōktvā
 svakaṁ rūpaṁ darśayāmāsa bhūyaḥ |
 āśvāsayāmāsa ca bhītamēnaṁ
 bhūtvā punaḥ saumyavapurmahātmā ||50||

arjuna uvāca -

dr̥ṣṭvēdaṁ mānuṣaṁ rūpaṁ
 tava saumyaṁ janārdana |
 idānīmasmi saṁvṛttaḥ
 sacētāḥ prakṛtiṁ gataḥ ||51||

śrī bhagavānuvāca -

sudurdarśamidaṁ rūpaṁ
dṛṣṭavānasi yaṁmama ।
dēvā apyasya rūpasya
nityaṁ darśanakāṅkṣiṇaḥ ॥52॥

nāhaṁ vēdairna tapasā
na dānēna na cējyayā ।
śakya ēvaṁvidhō draṣṭuṁ
dṛṣṭavānasi mām yathā ॥53॥

bhaktyā tvaṇanyayā śakyaḥ
ahamēvaṁvidhō'rjuna ।
jñātuṁ draṣṭuṁ ca tattvēna
pravēṣṭuṁ ca parantapa ॥54॥

matkarmakṛṇmatparamaḥ
madbhaktaḥ saṅgavarjitaḥ ।
nirvairāḥ sarvabhūteṣu
yaḥ sa māmēti pāṇḍava ॥55॥

॥ ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-saṁvādē
viśvarūpa-sandarśana-yōgō nāma
ēkādaśō'dhyāyaḥ ॥

